

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ДС/СС 05/4-02 бр. 660/1-ХI/6 14.05.2015. године	
---	--

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој XIX редовној седници, одржаној дана 14.05.2015. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије о докторској дисертацији: ФРАНЦУСКА И БАЛКАНСКИ РАТОВИ (1912-1913), кандидата Биљане Стојић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 01.03.2011. године.

Кандидат Биљана Стојић објавила је рад: Гргур Јакшић и пропагандна активност Србије у Француској (1912-1913), Мешовита грађа (Miscellanea) 33 (2012), 413-432.

<u>Доставити:</u> 1x Универзитету у Београду 1x Комисији 1x Стручном сараднику за докторске дисертације 1x Шефу Одсека за правне послове 1x Архиви	ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА Проф. др Василије Гвозденовић
---	---

Факултет <u>Филозофски</u>	УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ Веће научних области друштвено-хуманистичких наука (Назив већа научних области коме се захтев упућује)
<u>04/1-2 бр.6/2731</u> (број захтева)	
<u>15.05.2015.</u> (датум)	

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Биљане (Љутомир) Стојић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Биљана (Љутомир) Стојић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Француска и Балкански ратови (1912-1913)

Универзитет је дана 1.03.2011. својим актом под бр 020-3976/35 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Француска и Балкански ратови (1912-1913)

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Биљане (Љутомир) Стојић

(име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 2.04.2015. одлуком факултета под бр 475/1-XI/5 у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1. др Милош Ковић	доцент	историја	Филозофски ф.
2. др Мира Радојевић	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3. др Славенко Терзић	научни саветник	исто	Историјски институт
4. Станислав Сретеновић	виши научни сарадник	исто	ИСИ

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 14.05.2015.

Прилог: 1. Извештај комисије са предлогом 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.	ДЕКАН ФАКУЛТЕТА Проф. др Милош Арсенијевић
--	---

**Наставно и научно веће
Филозофског факултета у Београду**

Изабрани одлуком Наставног и научног већа Филозофског факултета у Београду од 02.04.2015. године, у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације докторанда **Биљане Стојић** под насловом *Француска и Балкански ратови (1912–1913)*, имамо част да поднесемо следећи

РЕФЕРАТ

Основни подаци о кандидату

Биљана Стојић рођена је 6. фебруара 1984. године у Прибоју. Основну и средњу школу завршила је у Новој Вароши. Основне студије је уписала 2003. године на Одељењу за историју Филозофског факултета Универзитета у Београду. Дипломирала је 8. октобра 2008. године, одбранивши рад *Француска и Србија у Јулској кризи 1914. године*, који је вреднован оценом 10 (десет). Током основних студија остварила је укупан успех изражен у просечној оцени 9.70.

Докторске студије историје уписала је школске 2008/2009. године на Катедри за Општу историју новог века (Модерну историју) Филозофског факултета Универзитета у Београду. Током досадашњих докторских студија положила је све испите предвиђене студијским програмом. Одлуком Наставног и научног већа Филозофског факултета у Београду од 17. фебруара 2011. добила је одобрење за израду докторске дисертације под насловом *Француска и Балкански ратови (1912–1913)*. За ментора је одређен доцент др Милош Ковић.

Као докторанд и стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије априла 2009. године укључена је у рад пројекта Историјског института *Између европских узора и стереотипа: српска национална интеграција (1804–1918)*, (евид. бр. 147036). Руководилац пројекта је др Славенко Терзић. Од октобра 2010. до јануара 2011. године радила је као сарадник у настави на предмету Општа историја XIX и XX века на Одељењу за социологију, Филозофског факултета у Београду. Од јануара 2011. године до данас у својству истраживача-сарадника сарађује на пројекту Историјског института *Европа и Срби: Искушења и изазови европске*

Модерне (1804–1918), (евид. бр. 177031), којим руководи др Славенко Терзић. У периоду од 2011. до 2013. године за потребе израде дисертације истраживала је у више архивских и научних институција у Француској, Србији, Бугарској и Румунији. Од 2010. године до данас учествовала је на седам научних конференција од којих бисмо посебно издвојили научне скупове са међународним учешћем: *Први балкански рат 1912/13: историјски процеси и проблеми у светлу стогодишњег искуства*; *Balkan Entanglements–Peace of Bucharest* и *Велики рат, Србија, Балкан и велике силе*. Аутор је неколико научних радова објављених у домаћим часописима и зборницима радова.

Предмет и циљ докторске дисертације

Балкански ратови (1912–1913) догађај су од изузетног значаја за историју првенствено Балканског полуострва, али и од немале важности за европску историју. Као такви, они до данас не престају да подстичу знатижељу историчара. Колегиница Стојић се определила да у својој дисертацији истражи активност Француске током Првог и Другог балканског рата. Њен главни циљ било је истраживање дипломатске активности Француске кроз оба рата, у свим догађајима и кризама који су обележили њихов ток. На основу расположивих извора и литературе колегиница се потрудила да не буду занемарене ни друге сфере француског утицаја на простору Балкана попут културних односа и економије. Циљ истраживања био је да се прикаже какве је конкретне политичке потезе Француска предузимала током 1912. и 1913. године на читавом балканском театру ратовања, на који начин и у коликој мери је француска политика била присутна на Балкану, какав је био однос француских дипломатских представника према конкретним проблемима и кризама, какве су последице Балкански ратови оставили на спољну политику и унутрашњи живот Француске. Такође, ништа мањи историографски задатак тицао се утврђивања природе односа Француске са другим великим силама. Догађајима на Балкану Француска је приступила са позиције велике силе и са тог становишта процењивала је балканска дешавања, у зависности од тога да ли су штетили или користила њеним интересима и интересима блока коме је припадала.

Анализе и закључци у докторској дисертацији *Француска и Балкански ратови (1912–1913)* превасходно су утемељени на архивској грађи похрањеној у више домаћих и иностраних архивских институција: Дипломатском архиву Министарства спољних послова Француске (*Les Archives diplomatiques du ministère des Affaires étrangères*), Архиву Србије, Државном архиву Бугарске (Централен државен архив), Националном

архиву Румуније (Arhivele Naționale ale României), Архиву католичких конгрегација (Archives de la Maison-Mère), Војном архиву, Архиву Југославије, Архиву Српске академије наука и уметности. Упоредо са богатом и разноврсном изворном грађом кандидаткиња је користила објављене збирке докумената, штампу, периодику, мемоаристику, историографску и публицистичку литературу.

На основу садржаја дисертације може се рећи да је кандидаткиња постигла постављени циљ истраживања и да дисертација *Француска и Балкански ратови (1912–1913)* представља искорак у ново истраживачко поље.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Истраживање које је докторанд Биљана Стојић обавила потврдило је хипотезе које је поставила на почетку истраживања и у предлогу теме докторске дисертације. Показало се да су Балкански ратови заиста представљали озбиљан тест за измењену француску политику. Колегиница је на почетку рада, кроз прва два уводна поглавља показала какве последице су кризе које су претходиле Првом балканском рату оставиле на политику Француске, превенствено колико је Анексиона криза нанела штете њеном односу са Русијом. Балканска позиција Русије је након Анексионе кризе била ослабљена, и та чињеница била је један од главних разлога који је подстакао Француску да се активире укључи у нову балканску кризу која је почела октобра 1912. године. Француска није смела да дозволи да руска политика претрпи још један ударац. Захваљујући тој чињеници Француска и Русија су по први пут од склапања савеза 1893. године решењу једне балканске кризе приступиле заједнички. У складу са реченим, колегиница је уверљиво показала колики утицај је имала личност Ремона Пеонкареа за поправљање француско-руских односа, и у коликој мери је његов долазак на власт јануара 1912. године одредио правац француске политике у Балканским ратовима. Друга постављена хипотеза, да је поред жеље да пружи подршку политици своје савезнице главни интерес Француске током 1912. и 1913. године било избегавање општег рата, такође се показала као тачна. Колегиница је кроз рад у више наврата доказала да је главна идеја водиља Француске у Балканским ратовима била да по сваку цену спречи распад Османског царства, до тренутка док она не буде спремна да се укључи у борбу за поделу његових територија. Да би спречила прерастање Балканских ратова у рат светских размера Француска је преузела на себе улогу објективног арбитра и посредника између великих сила. У том својству деловала је за све време трајања сукоба. Наредна хипотеза, да је са Балканским ратовима простор Балканског

полуострва ушао у завршну фазу опредељувања за један од два блока великих сила, такође се показала као исправна. На почетку Балканских ратова, осим Румуније, ниједна балканска држава није била део Тројног савеза или блока Антанте. Колегиница је показала да та околност није била условљена жељом самих балканских држава да се држе по страни од политике великих сила. Неколико покушаја од стране Грчке да у предвечерје Балканских ратова склопи савез са Француском и Бугарске, да формализује свој срдачни однос са Аустро-Угарском то најбоље показују. Кључни разлог био је тај да их велике силе нису сматрале равноправним и за своје интересе корисним партнерима. Савез балканских држава ће то мишљење на кратко променити код свих великих сила. Балкански савез је доказао да је својим војничким потенцијалом кадар да победи силу какво је 1912. године још увек било Османско царство. Захваљујући оствареним победама балканске државе на кратко су ушле у стратешке и спољнополитичке планове оба блока великих сила. Француске дипломате, као и сви војни и цивилни посматрачи који су су обилазили бојишта битака из Балканских ратова дошли су до истог закључка, да уједињене у савез балканске државе могу бити користан и поуздан савезник Француске у неком будућем обрачуна са Немачком и Тројним савезом. Последња хипотеза, да је један од задатака француске дипломатије у Балканским ратовима било очување стечених стратешких позиција у источном Медитерану, такође је кроз рад и истраживање колегинице Стојић добила своју потврду. Велики део мировних преговора вођених у Лондону од децембра 1912. до августа 1913. године бавио се решавањем судбине острва у Егејском и Јонском мору. Француска је имала великог удела у одлуци да се спорна острва одузму Италији и доделе Грчкој. Одлука није спроведена у живот али је, како се може видети из истраживања колегинице Стојић, упркос томе Француска на крају Балканских ратова успела не само да сачува већ и додатно ојача своје позиције на Балкану и источном Медитерану.

Опис садржаја дисертације

Докторска дисертација колегинице Биљане Стојић *Француска и Балкански ратови (1912–1913)*, састоји се од 429 страна текста, пропраћеног одговарајућим научним апаратом. Осим основног текста (стр. 12–392) она садржи предговор (стр. 1–11), закључак (стр. 393–398), библиографију (стр. 399–419) и биографију аутора (стр. 420).

Колегиница је основни део тезе поделила на четири велике целине од којих свака садржи више поглавља у којима се следио хронолошки, а у појединим целинама и тематски принцип. У предговору докторске дисертације (стр. 1–11) колегиница Стојић се веома прецизно одредила према теми свога рада, дефинисала поље истраживања, указала на кључна питања која су је занимала и којима је посветила пажњу. У том делу рукописа кандидаткиња је исцрпно и критички приказала коришћене изворе и литературу.

Прва, уводна целина рукописа подељена је на два потпоглавља. У првом потпоглављу *Француска у систему савеза* (стр. 12–30) дат је кратак преглед историје Француске од установљења Треће републике 1870, односно склапања савеза са Русијом 1893, до стварања савеза балканских држава 1912. године. Овде је посебна пажња посвећена положају Француске после пропасти Другог царства, њеној спољној политици до избијања Првог балканског рата, као и односу Француске са другим великим силама. Друго потпоглавље *Балкан у спољнополитичким плановима Француске (1893–1912)* (стр. 31–49) обухватило је преглед историје односа Француске са балканским државама и Османским царством од 1893. године до почетка Првог балканског рата. У овом делу рада колегиница је прегледно приказала интересе Француске, везе и облике сарадње са државама Балкана као и генезу њене балканске политике кроз догађаје и кризе који су претходили избијању Првог балканског рата.

Друга целина, *Француска и Први балкански рат* (стр. 50–188) посвећена је стварању Балканског савеза, почетку рата и његовом току, до потписивања примирја и отварања мировних преговора у Лондону. Овај део је најобимнији. Подељен је на девет поглавља и једно потпоглавље, посвећено „Афери Прохаска“. На основу извештаја француских посланика и других расположивих извора колегиница је детаљно реконструисала временски след догађаја, почевши од склапања уговора између балканских држава, као и оклоности под којима су Француска и остале велике силе сазнале за приближавање балканских држава. У овом делу значајна пажња посвећена је посети Ремона Поенкареа Петрограду и усклађивању ставова Француске и Русије у односу на тзв. балканско питање. Колегиница се потрудила да темељно истражи дипломатске напоре Француске да локализује рат на простору Балкана кроз анализу свих потеза које је она предузела да би задржала остале велике силе, првенствено Русију, изван сукоба. Неколико поглавља колегиница је посветила улози Француске у

узастопним кризама које су пратиле прву фазу рата балканских држава и Османског царства.

Трећа целина, под насловом *Лондонска мировна конференција* (стр. 189–312), подељена је на седам поглавља и представља централни део рукописа. За наслов ове целине узета је мировна конференција у Лондону јер је она била најважније дипломатско окупљање у време Балканских ратова; из ње су, потом, произашли сви остали преговори. Посматрано из угла Француске ова фаза је била период њене најживље дипломатске активности, јер је до мировне конференције дошло првенствено њеним дипломатским залагањем и посредовањем. Колегиница се осврнула на припреме свих учесница за преговоре у Лондону, као и на очекивања са којима су зарађене стране и велике силе приступиле мировним преговорима. Осим помног праћења рада две мировне конференције у Лондону колегиница није запостављала ни дешавања на Балкану. У складу са тим, значајну пажњу је посветила анализи политичке ситуације у Османском царству, преврату у Цариграду у јануару 1913. године и прекиду мировних преговора у Лондону. Осим стања у Османском царству, најзначајнија дешавања на Балкану везана су, у том тренутку, за Скадарску кризу. Четврто поглавље треће целине посвећено је Скадарској кризи, која је од посебног значаја за тему истраживања, јер је тада Француска по први пут од почетка рата на Балкану преузела мандаторску улогу и узела учешће у демонстрацији моћи великих сила против Црне Горе. Последња два поглавља посвећена су другим двома конференцијама које су се бавиле проблемима Првог балканског рата. Још на почетку заседања у Лондону, дипломатским залагањем Пола Камбона, Француска је успела да убеди остале силе да се питање државног дуга Османског царства и сва друга финансијска питања разматрају засебно од политичких питања. Као најзаинтересованијој за ова питања уступљена су јој права да она организује састанак. Конференција, која је на крају радила у форми комисије, започела је заседање у Паризу почетком јуна, одмах након потписивања мировног уговора у Лондону. Најзад, колегиница је овај део дисертације закључила разматрањем Петроградске конференције, коју су велике силе организовале са циљем да помогну Бугарској и Румунији да мирним путем разреше спор око јужне Добруџе. Иако је ова конференција заседала пре финансијске у Паризу, остављена је за крај треће целине, јер је она најавила заплет који је водио у Други балкански рат.

Међусавезничком, односно Другом балканском рату, посвећена је четврта и последња целина у раду, подељена на шест поглавља, под насловом *Француска и Други балкански рат* (стр. 313–392). У овом делу рада показано је како је Француска видела односе између савезника током Првог балканског рата, каква су била њена очекивања од новог конфликта и, на крају, каква је била њена улога током трајања сукоба дојучерашњих савезника, а каква током мировних преговора који су одржани у Букурешту. Након заокружења дипломатског аспекта, истраживање је закључено сагледавањем улоге Француске у пружању хуманитарне и медицинске помоћи у оба балканска рата. У оквиру ове целине у кратким цртама сагледана је и улога католичких мисија под протекторатом Француске, које су биле расуте широм Османског царства и које су се почетком Првог балканског рата нашле у вртлогу балканског сукоба. У мањој мери, прегледно, у последњем поглављу четврте целине колегиница се дотакла и питања ратних злочина и околности под којима је стварена Карнегијева комисија. У овом делу нема упуштања у детаљнију анализу и полемику; у складу са темом, истраживање је ограничено на становиште Француске према проблему ратних злочина, и на њену улогу у стварању и раду Карнегијеве комисије.

Научни допринос докторске дисертације

Докторска дисертација *Француска и Балкански ратови (1912–1913)* кандидаткиње Биљане Стојић је оригинални научни рад који представља важан допринос српској историографији. Биљана Стојић је показала да је у потпуности овладала методом историјске науке. Сакупила је и истражила обимну архивску грађу, штампу, мемоаристику и периодику, проучила релевантну историографску литературу и написала дисертацију која је фактографски и аналитички изузетно богата и садржајна. Важно је нагласити и да је кандидаткиња показала истраживачку зрелост, с обзиром на то да није безрезервно следила постојеће резултате историографије, већ их је, на основу увида у изворе, продвргавала критичкој анализи, утемељено градећи сопствену аргументацију и самостално доносећи закључке.

Начин на који је Биљана Стојић реализовала своје истраживање најбоља је препорука за њен даљи научно-истраживачки рад. Докторска дисертација *Француска и Балкански ратови (1912–1913)* садржи све компоненте једне зреле монографске студије, која би у будућности требало да буде преточена у књигу.

Закључак

На основу свега што је речено, предлажемо Наставном и научном већу Филозофског факултета у Београду да прихвати наш **позитиван реферат** и да одобри усмену одбрану докторске дисертације кандидаткиње Биљане Стојић, под насловом *Француска и Балкански ратови (1912–1913)*. Том приликом чланови Комисије ће изнети појединачне примедбе, сугестије и похвале.

У Београду, 9. априла 2015.

Комисија:

Др Славенко Терзић, научни саветник
Историјски институт Београд

Др Мира Радојевић, ванредни професор
Филозофски факултет у Београду

Др Станислав Сретеновић, виши научни сарадник
Институт за савремену историју

Др Милош Ковић, доцент
Филозофски факултет у Београду
